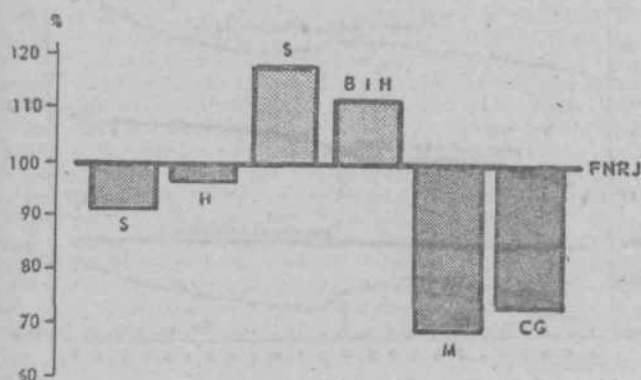

RAVEN DELOVNE STORILNOSTI V INDUSTRIJI

po ljudskih republikah

Rezultate doseženega razvoja delovne storilnosti v industriji v zadnjih petih letih, ki jih je naš list že objavil, dopolnujemo tokrat s prikazom razlik v produktivnosti po ljudskih republikah.

Pod ravnišo delovne storilnosti razumemo količino ustvarjene proizvodnje, ki je bila dosežena na eno zaposleno osebo v industriji. Razmerje med doseženo proizvodnjo in številom ljudi, ki so jo ustvarili, je znano še pod imenom delovni učinek. Delovni učinek industrije po ljudskih republikah je jorej temelj za prikaz razlik v ravni delovne storilnosti.

Ta obračun kaže, da so med ljudskimi republikami velike razlike v ravni produktivnosti. Če vzamemo delovno storilnost v industriji vse Jugoslavije kot 100, se raven produktivnosti v industriji posameznih ljudskih republik razporeja v razmaku od 69 do 118. To pomeni, da je razlika med republiko z najnižjo in najvišjo produktivnostjo skoraj dvakratna. Primerjava podatkov za l. 1953 in 1955 kaže, da v tem dvehletnem razmaku niso prišle občutnejše do veljave težnje po zaostritvi ali ublažitvi teh razlik.

Raven delovne storilnosti v industriji po ljudskih republikah

	1953	1955
FLRJ	100	100
Srbija	91	91
Hrvatska	99	97
Slovenija	117	118
Bosna in Hercegovina	106	112
Makedonija	67	69
Črna gora	82	73

Posebno je značilna visoka delovna storilnost v Bosni in Hercegovini, ki nima tako velike industrijske tradicije kakor Slovenija. Ta visoka raven v Bosni in Hercegovini pa je posledica velike koncentracije težke industrije, ki je bila večidel zgrajena in je začela proizvajati v zadnjih nekaj letih.

Sem spadajo velike hidrocentrale, koksarne, železarna Zenica, tovarna dušika v Gorazdu, tovarna celuloze v Prijedoru, tovarna natrónskega papirja v Maglaju in druga nova podjetja. Prav tako je presenetljiva nizka raven delovne storilnosti industrije v Makedoniji. Za njo je značilen učinek novih industrijskih podjetij, v katerih se še ni utekel proizvodni proces in je zato zaradi njih delovna storilnost nizka. Začetek redne proizvodnje v teh podjetjih pa bo hitro pripeljal do povečanja produktivnosti.

Razlike med ljudskimi republikami kažejo, da bi se storilnost, če bi se produktivnost industrije povsod dvignila na raven, ki so jo že dosegli v Sloveniji, povečala v Srbiji za 30 %, na Hrvaškem za 22 %, v Bosni in Hercegovini za 5 %, v Makedoniji za 70 %, v Črni gori pa za 60 %. Skupni rezultat tega povečanja bi bil porast produktivnosti v vsej industriji za okrog 17 %. Pri tem je treba upoštevati, da tudi v industriji Slovenije prav tako niso izčrpane vse možnosti za povečanje produktivnosti in so zato rezerve v industriji še večje, kakor kaže ta pregled.

M. Nikolić

Pomen sprememb v razdelitvi skupnega dohodka

Ob sprejemanju družbenega plana za l. 1957 je ljudska skupščina po pravici poudarila, da razdelitev skupnega dohodka ne spodbuja dovolj gospodarskih organizacij, da bi povečavale delovno storilnost. Med tem zasedanjem je sprejel zvezni izvršni svet dolžnost, da vnese v mehanizem razdelitve skupnega dohodka določene spremembe, ki bi mogle pozitivno učinkovati že letošnje leto. Ta dni je zvezni izvršni svet sprejel spremembe in dopolnitve uredbe kakor tudi ustrezajoče spremembe v družbenem planu, o katerih bo razpravljala zvezna ljudska skupščina v drugi polovici marca.

Naj takoj naglasimo, da so te spremembe delne in imajo v precejšnji meri značaj začasnosti. Bolje povedano, spremembe imajo prehodni značaj, ker naj bi bile etapa za trajnejšo osnovo razdelitve dohodka gospodarskih organizacij. Čeprav so začasne, vsebujejo te spremembe določena načela, ki jih bo mogoče uporabiti tudi pri nadaljnji obdelavi sistema, čeprav v drugačnih oblikah.

V predlaganih spremembah so prišle do izraza naslednje težnje: predvsem izločiti pri razdelitvi skupnega dohodka več sredstev za povečanje plač in skladov podjetij, dati nato znatno večje možnosti, da bi se plače in skladi hitreje povečevali, če bi se povečevala delovna storilnost, in končno, da bi se sredstva komunalnih skupnosti bolj kakor doslej formirala bolj neposredno, z manj dotacijami od višjih organov in v večji odvisnosti od potrošnega sklada v gospodarstvu zaposlenih. Če upoštevamo, da je kritika dosedanjega sistema razdelitve skupnega dohodka gospodarskih organizacij izhajala prav iz teh zahtev in pomanjkljivosti dosedanje razdelitve, tedaj je očitno, da so lahko spremembe korak naprej k stimulativnejšemu sistemu razdelitve. Spremembe pa se niso omejevale samo na določitev večjih pravic v razdelitvi. Že v začetku uporabljanja tega načina razdelitve odvajajo zveza nad 10 milijard dinarjev iz družbenih rezerv in omogoča gospodarskim organizacijam večji delež pri dohodku, kakor je bilo določeno v družbenem planu. Razumljivo je, da je to samo start in spodbuda, glavni del uspeha pa moramo pričakovati iz povečane delovne storilnosti, do katere lahko pride, če bodo delovni kolektivi izkoristili možnosti, ki se jim nudijo v primeru povečanja dohodka podjetja oziroma povečanja delovne produktivnosti.

Istega načina povečane stimulacije pa ni bilo mogoče uporabiti za vsa gospodarska področja. Industrija, zunanja trgovina in promet so ohranili v osnovi dosednji sistem razdelitve dohodka, pri čemer je določen bistveni popravek, ki dejansko povzroča, da postaja ves dosednji sistem razdelitve na teh področjih bolj privlačen. Ta pozitivna sprememba je pravica gospodarske organizacije do dopolnilnega deleža pri dobičku. Gospodarska organizacija je namreč tudi doslej sodelovala pri dobičku in ji ta delež v celoti ostane, toda sedaj dobi še pravico na dopolnilni delež, ki je lahko večji od prvega. Ali bo imela gospodarska organizacija pravico na dopolnilni delež pri dobičku, bo odvisno od rezultata ustvarjenega dobička in ustvarjenih plač v dohodku. Če bo gospodarska organizacija ustvarila ugodnejše razmerje med dobičkom iz lanskega odnosa med dobičkom in plačami ter letošnjim dobičkom, bo polovica te razlike pripadala gospodarski organizaciji in jo bo lahko po lastni presoji razdelila na plače in svoje sklade. Z drugimi besedami, gospodarska organizacija je stimulirana, da s povečanjem dohodka in zmanjšanjem vseh stroškov ustvari čim bolj ugoden rezultat v obliki povečanega dobička, ker ji to omogoča, da dobi znatna sredstva, ki jih lahko samostojno razporeja. Povečanje dobička je lahko tudi rezultat povišanja cen in ne samo storilnosti dela, vendar je to neločljivo od tržnih pogojev poslovanja naših podjetij. Prizadevanja, da bi s splošnimi gospodarskimi ukrepi dosegli stabilizacijo tržišča bodo omejila to možnost na najmanjšo mero.

Razdelitev dohodka pri rudarstvu sloni na drugačnih osnovah. V rudarstvu je dolžnost vsakega podjetja, da vplača določeno vsoto na račun rudarskega prispevka, katerega višina je najprej odvisna od razmerja dobička do plač v lanskem letu. Na temelju tega razmerja se določi z uporabo progresivne lestvice znesek dobička, ki se realizira kot obveznost v obliki

(Nadaljevanje na 4. strani)

odstotka od realizacije. Ko se izloči rudarski prispevek, opravi razdelitev ostalega dohodka vsako rudarsko podjetje samostojno kakor druge gospodarske organizacije izven industrije, prometa in zunanje trgovine.

Pri vseh drugih gospodarskih organizacijah se je zveza odrekla vseh oblik neposrednega deleža pri razdelitvi dohodka, pri čemer ne računamo obresti na osnovna in obratna sredstva in odplačila anuitet. Dohodek vseh teh gospodarskih organizacij se po izločitvi materialnih stroškov in amortizacije, kakor tudi omenjenih stalnih prispevkov skupnosti razdeli na zelo stimulativen način. Obveznosti teh gospodarskih organizacij do družbenih investicijskih skladov so reducirane na polovico lanskih obveznosti, ves drugi dohodek pa razdelijo na osebne dohodke in sklade. Iz tako izločenih sredstev za razdelitev na osebne dohodke plača gospodarska organizacija prispevek proračunom po progresivni lestvici, ki ni ostra in ki omogoča občutno povečanje zaslužkov v odvisnosti od rezultatov pri povečanju dohodka. Pri tem prispevku ni določen delež zveze.

To so temeljne spremembe, če ne upoštevamo nekaterih specifičnosti pri trgovini, kmetijstvu in kmetijskih zadrugah, ki ne spreminjajo splošne slike razdelitve in stimulativnosti različnih načinov razdelitve.

Ni mogoče reči, da te spremembe nimajo nekaterih pomanjkljivosti. Omenili smo že ugovor o možnosti zaslužkov posameznih kolektivov na temelju povišanja cen. Drži prav tako ugovor, da spremenjeni način razdelitve ohranja take odnose, kakršne je našel, in da že s samim tem ne nudi vsem podjetjem enakih možnosti. Gospodarstva in notranjih odnosov v razdelitvi dohodka pa ni mogoče spremeniti prek noči in je treba izhajati iz stanja, kakršno je, ker zagotavlja kontinuiteto in postopne spremembe ter zmanjšuje nevarnost pretresov.

V prihodnjih mesecih bi se morale gospodarske organizacije in njihova združenja ter zbornice usmeriti k čim boljši uporabi dopolnjenega sistema in k maksimalnemu izkoriščanju svojih možnosti, manj pa k nadaljnjim razpravljanjem o različnih sistemih razdelitve. Ne zato, ker ta razpravljanja ne bi bila še naprej potrebna, temveč zato, ker je najboljši kačipot za nadaljnje izpopolnjevanje praksa in rezultati, ki jih bo pokazala. Na njihovi osnovi bo mogoče storiti nadaljnje korake za izboljšanje stimulativnosti sistema. Da pa bi bila praksa pravi odsev vrednosti predlaganih sprememb, jih je treba čim bolj popolno uporabiti in čim bolj izkoristiti za povečanje delovne storilnosti.

K.

OBVESTILO

»Naša skupnost« izhaja dvakrat mesečno v štirih izdajah (v srbohrvaščini, v cirilici in latinici, v slovenščini in makedonščini).

List izhaja vsak drugi teden.

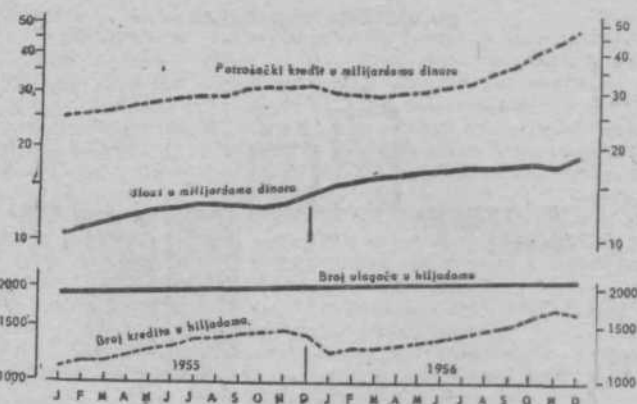
Letna naročnina znaša 250 dinarjev.

Tek. račun pri KB v Ljubljani

60-KB-5-Ž-367

z oznako »Za Našo skupnost«. Pri naročilu navedite, katero izdajo želite

HRANILNE VLOGE

Hranilne vloge so se v letu 1956 povečale za 4 milijarde 705 milijonov dinarjev ali za 33,4% in so dosegle na dan 31. decembra 1956 svoj največji znesek 18 milijard 793 dinarjev. Število vlagateljev pa se je v l. 1956 sorazmerno manj povečalo: od 2 milijonov sedem tisoč na 2 milijona 105 tisoč, to je za 98.000 novih vlagateljev ali le za 4,9%. Torej se prihranki povečujejo pretežno zato, ker so vloge na hranilne knjižice večje od doigov iz hranilnih knjižic, le delno pa zaradi dotoka novih vlagateljev.

Hranilne vloge so se v naši državi v zadnjih dveh letih večinoma enakomerno povečevale in je v obeh letih znesek vlog znatno bolj porasel kakor število vlagateljev. Povprečen znesek ene hranilne vloge se je doignil v l. 1955 od 4914 na 7019, v letu 1956 pa na okrog 9000 dinarjev.

Število vlagateljev v razmerju do osega prebivalstva države kaže, da so še velike možnosti, da se poveča. Pri nas je šele vsak osmi ali deveti prebivalec vlagatelj, kar pomeni, da odpade ena hranilna knjižica približno na dve gospodinjji. Po podatkih o kategorijah vlagateljev je videti, da je varčevanje najslabše razvito na vasi, ker odpade od skupnega zneska hranilnih vlog le 8 odstotkov na kmetovalce.

POTROŠNIŠKA POSOJILA

Skupna zadolžitev s potrošniškimi posojili se je povečala v l. 1956 za 16 milijard dinarjev ali za 52% in je dosegla na dan 31. decembra 1956 svoj najvišji znesek 47 milijard dinarjev. Hkrati se je povečalo tudi število uporabnikov potrošniških kreditov pri bankah od 1.392.000 na milijon 666 tisoč, to je za 274 tisoč ali za 19,7%. Torej se je število uporabnikov potrošniških kreditov v l. 1956 sorazmerno manj povečalo, kakor se je doignil skupni znesek zadolžitev s potrošniškimi krediti.

V zadnjih dveh letih se je število uporabnikov večinoma enakomerno povečevalo. V letu 1956 pa se je zadolžitev s potrošniškimi krediti znatno bolj povečala kakor predlanskim, kar je posledica ugodnejših pogojev za uporabljanje potrošniških kreditov in boljše založenosti tržišča s trajnejšimi izdelki široke potrošnje (aparati za gospodinjstva in drugi izdelki). Medtem ko je v l. 1955 znašal povprečni znesek dolga na enega uporabnika okrog 20.000 dinarjev in se med tem letom ni povečal, se je do konca l. 1956 doignil na 26.000 dinarjev.

Značilno je, da so se v l. 1956 sorazmerno najbolj povečala posojila do dveh let, katerih delež v skupni zadolžitvi se je zato prav tako povečal od 55% na 58%, medtem ko se je hkrati delež posojil z rokom nad dve leti zmanjšal od 47% na 42%.